

Voorlichting over dementie en vergeetachtigheid in de dag- en weekbladpers

Citation for published version (APA):

Commissaris, C. J. A. M., & Jolles, J. (1994). Voorlichting over dementie en vergeetachtigheid in de dag- en weekbladpers. *Tijdschrift voor Gerontologie en Geriatrie*, 25(4), 163-166.

Document status and date:

Published: 01/01/1994

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Voorlichting over dementie en vergeetachtigheid in de dag- en weekbladers

C.J.A.M. Commissaris* en J. Jolles**

Samenvatting

De aandacht voor dementie in de schrijvende pers blijkt in de periode maart 1990-maart 1991 verder te zijn toegenomen in vergelijking met de periode 1987-1990. Ondanks deze toename wordt door de landelijke en regionale dagbladen gemiddeld minder dan één artikel per twee maanden aan dementie besteed. Voor een medisch en maatschappelijk probleem met een dergelijke omvang is dit uitermate weinig. Bovendien is de relatieve aandacht voor de algemene aspecten van dementie afgenomen. De aandacht voor dementie-onderzoek is, volgens verwachting, sterk toegenomen. In tegenstelling tot onze hypothese blijkt dat in de schrijvende pers nog steeds nauwelijks aandacht wordt besteed aan het geheugen en normale vergeetachtigheid. In toekomstige voorlichting dient niet alleen meer expliciet te worden ingegaan op wat dementie wel en niet is, maar ook op geheugenproblemen en geheugenklachten. De schrijvende pers kan hieraan een bijdrage leveren. Een belangrijke voorwaarde voor gestructureerde en planmatige voorlichting, is een betere samenwerking met inhoudelijk deskundigen.

Summary: Education about dementia and forgetfulness in daily and weekly news magazines. In the period March 1990-March 1991 the attention for dementia increased in the Dutch printing press in comparison with the period 1987-1990. Despite this increase, the average number of articles on dementia in daily and weekly news magazines is less than one article per two months. This is extremely little for such an enormous medical and social problem. Furthermore, there is a relative decrease in the number of articles on general aspects of dementia. As expected, the number of articles on research in the field of dementia has increased considerably. In contrast with our hypothesis, it appears that in the printing press there is still hardly attention to memory and normal forgetfulness. In future education programs more explicit information should be given not only about dementia (symptoms, progress, consequences, etc), but also about memory complaints and normal forgetfulness. The printing press could make an important contribution towards achieving these goals. An important condition for this is a better cooperation with experts on the subject.

Trefwoorden: Dementie, geheugen, vergeetachtigheid, voorlichting, perspublicaties.

Tijdschr Gerontol Geriatr 1994; 25:163-7

* Vakgroep Gezondheidsvoorlichting (GVO), Rijksuniversiteit Limburg

** Vakgroep Psychiatrie en Neuropsychologie, Rijksuniversiteit Limburg

Inleiding

Uit onderzoek blijkt dat mensen die bezorgd zijn over hun geheugen of last hebben van vergeetachtigheid zich vaak zorgen maken over dementie.¹ Een subjectieve achteruitgang van cognitief functioneren kan leiden tot angst voor dementie. Angst en onzekerheid worden mede in de hand gewerkt door de bestaande misverstanden en vooroordelen hierover.^{2,4} Om deze angst en onzekerheid te verminderen c.q. te voorkomen is het van belang dat het publiek geïnformeerd wordt over dementie, normale vergeetachtigheid en de verschillen hiertussen.⁵

Eén van de mogelijke bronnen van informatie voor het grote publiek is de schrijvende pers, dat wil zeggen de dag- en weekbladen. Hoewel het verstrekken van informatie in de pers geenszins voldoet aan de criteria van gestructureerde en planmatige voorlichting,^{6,7} mag de invloed ervan zeker niet worden onderschat. Uit eerder onderzoek is gebleken dat in de persmedia in de periode 1987-1990 nauwelijks aandacht is besteed aan vergeetachtigheid en geheugenproblemen.⁸ Verreweg de meeste aandacht ging uit naar dementie, met name naar onderzoek en voorzieningen. Het aantal artikelen dat zou kunnen leiden tot kennis over dementie en afname van misverstanden en vooroordelen was in de genoemde periode relatief laag. Ook uit een inventarisatie van publieksvoorlichting bleek dat de meeste aandacht uitging naar dementie.⁹

In dit artikel wordt een analyse van kranteartikelen over de periode maart 1990 tot maart 1991 beschreven. Belangrijke vraag hierbij was of de tendens van toenemende aandacht voor dementie in de pers in de jaren 1987-1990 zich heeft voortgezet. Gegevens na maart 1991 zijn helaas niet voorhanden. Een kranteknipselanalyse is relevant omdat op die manier kan worden nagegaan aan welke mogelijke informatie over het onderwerp het publiek heeft blootgestaan. Kranteartikelen zijn uiteraard niet de enige bron van informatie, maar in dit onderzoek is hiervoor gekozen als operationalisatie van mogelijk aanwezige kennis bij het publiek. De vraag in hoeverre deze artikelen ook daadwerkelijk worden gelezen behoorde niet tot de doelstellingen van dit onderzoek.

Voorafgaand aan het onderzoek is een aantal hypothesen geformuleerd. De eerste was dat door

jaar was dit 28. In de vierde periode (maart 1990-maart 1991) is dit aantal verder gestegen tot 37 per maand.

Het aantal artikelen over vergeetachtigheid in deze periode bedraagt 2.4 per maand. In de drie voorgaande perioden was dit aantal respectievelijk 3.9, 3.0 en 1.9 per maand. De aandacht voor het geheugen is dus, in tegenstelling tot de gestelde hypothese, relatief zeer gering gebleven. In tabel 1 staat een overzicht van het absolute aantal verschillende artikelen over dementie, waarin een onderverdeling is aangebracht naar thema en periode. Wat betreft het aantal dubbele artikelen, blijkt dat in totaal 333 van de 1218 artikelen in de periode 1987-1991 (36.6%) meer dan één keer voorkomen. Dit geldt met name voor de categorie 'dementie-onderzoek'. In de periode 1990-1991 wordt bijvoorbeeld door circa 50 verschillende dagbladen aandacht besteed aan een onderzoek waaruit blijkt dat het middel hydergine geen enkel nut heeft en de ziekte alleen maar verergert. Het onderwerp is in alle artikelen hetzelfde, maar de inhoud kan sterk variëren. Soms geeft een deskundige zijn of haar mening over het onderzoek en soms wordt alleen achter-

grondinformatie gegeven. Het gemiddeld aantal verschillende artikelen over de algemene aspecten van dementie bedroeg in de jaren 1987-1990 25 per jaar. Dit aantal is in de periode 1990-1991 ongeveer gelijk gebleven, namelijk 23. In relatieve zin is dit aantal echter gedaald van gemiddeld 12.7% in de jaren 1987-1990 naar 8% in de periode 1990-1991. Aangezien dit thema de kennis over het ziektebeeld en de mogelijke gevolgen betreft, betekent dit dat het publiek in relatieve zin niet meer informatie over dementie heeft kunnen krijgen via de schrijvende pers. Deze bevinding is niet in overeenstemming met de eerste hypothese. Verder blijkt dat het aantal artikelen over dementie-onderzoek meer dan verdubbeld is in de periode maart 1990-maart 1991, namelijk van gemiddeld 34 per jaar in de periode 1987-1990 naar 79 in de laatste periode. Deze uitkomst is overeenkomstig de tweede hypothese. De artikelen met een berichtgeving over bepaalde activiteiten zijn in dezelfde periode in aantal afgenomen. Wat betreft de artikelen over voorzieningen kan worden geconstateerd dat de enorme toename van artikelen in 1989 in het daarop volgende jaar zich niet heeft doorgezet, maar zich heeft gestabiliseerd.

In tabel 2 staat een overzicht van de artikelen over vergeetachtigheid en het geheugen, onderverdeeld naar hoofdthema en periode. Daaruit blijkt dat in alle perioden de meeste aandacht wordt besteed aan geheugentrainingen en -cursussen. De aandacht voor de oorzaken van vergeetachtigheid en de verschillen tussen normale vergeetachtigheid en dementie is zowel absoluut als relatief gering.

Voorts is nagegaan of er verschillen bestaan tussen de herkomst van de artikelen over dementie in de periode 1990-1991 en de aandacht voor de zeven hoofdthema's, zie tabel 3. Daaruit blijkt dat in alle bladen de meeste aandacht wordt besteed aan dementie-onderzoek. In de periode 1987-1990 werd, behalve in de overige bladen, de meeste aandacht besteed aan voorzieningen voor

Tabel 2. Artikelen over vergeetachtigheid, verdeeld naar hoofdthema en periode. (Articles on forgetfulness, divided by main theme and period).*

Thema	1987	1988	1989	1990
	n	n	n	n
	38	30	19	24
1. Geheugentraining	14	14	7	16
2. Oorzaken vergeetachtigheid	7	3	2	1
3. Geheugenonderzoek	6	7	6	2
4. Vergeetachtigheid en dementie	3	2	3	4
5. Overig	8	4	1	1

* Exclusief dubbele artikelen

Tabel 3. Aandacht voor de verschillende hoofdthema's over dementie in de periode 1990-1991, verdeeld naar bron van herkomst (N=446). (Attention for the different main themes about dementia in the period 1990-1991, divided by source.)

Thema	landelijke dagbladen n=44	regionale dagbladen n=351	huisbladen en nieuwsbladen n=25	overige bladen (n=26)
1. Dementie algemeen	2	26	0	5
2. Omgaan met dementie	4	34	3	2
3. Genezing en behandeling	6	12	0	2
4. Gezondheidszorgvoorzieningen	7	92	3	2
5. Dementie-onderzoek	15	143	12	10
6. Berichtgeving activiteiten	2	34	7	1
7. Overig	8	10	0	4

* Inclusief dubbele artikelen

de toegenomen aandacht voor het mogelijke belang van voorlichting het aantal artikelen specifiek gericht op informatie en uitleg over dementie zal zijn gestegen in de periode maart 1990-maart 1991 in vergelijking met de jaren 1987-1990. Vervolgens is nagegaan of binnen de hoofdthema's over dementie verschuivingen zijn opgetreden. Aangezien het onderzoek naar dementie toeneemt, was de tweede hypothese dat met name het aantal artikelen op dit gebied zal zijn toegenomen. De derde en laatste hypothese was dat de toegenomen maatschappelijke interesse in geheugenproblemen, vergeetachtigheid en geheugentrainingen tevens geresulteerd zal hebben in een toegenomen aandacht voor vergeetachtigheid in de dag- en weekbladpers. Het gaat hierbij om artikelen die vergeetachtigheid en het geheugen als primaire ingang hebben.

Materiaal en methoden

Het onderzoeksmateriaal

De perspublicaties zijn verzameld door een knipseldienst op verzoek van de Rijksuniversiteit Limburg. De zoekopdracht was om alle artikelen te verzamelen waarin vergeetachtigheid, geheugenproblemen, geheugenklachten, dementie of de ziekte van Alzheimer aan de orde kwamen. Het ging hierbij om alle publicaties in alle 6 landelijke dagbladen en alle 66 regionale dagbladen. Het onderzoeksmateriaal bestond verder uit een selectie van 115 van de in totaal 930 bestaande nieuws- en huis-aan-huis-bladen in Nederland. Deze selectie is gemaakt door de knipseldienst, zodanig dat alle regio's in Nederland zijn vertegenwoordigd. De dag- en weekbladen die bij het onderzoek zijn betrokken, zijn dezelfde als in het onderzoek over de periode 1987-1990.⁸ De totale betaalde oplage van de Nederlandse dagbladen bedraagt ruim 4,5 miljoen.¹⁰

Hoofdthema's

Alle artikelen over dementie zijn onderverdeeld in categorieën met hetzelfde hoofdthema. Voor deze categorieën zijn vooraf criteria aangelegd. De artikelen zijn ingedeeld in hoofdthema's door dezelfde twee beoordelaars als in het eerdere onderzoek.⁸ Deze indeling vond plaats aan de hand van de kop van het artikel en de eerste alinea. Dit hoofdthema is als het ware de ingang van het artikel. Er zijn zes hoofdthema's onderscheiden en één categorie overig. De interbeoordelaarsovereenstemming, gemeten met Cohen's kappa over een aselechte steekproef uit alle artikelen, bedroeg 0.90. De volgende hoofdthema's kunnen worden onderscheiden.

1. Dementie algemeen: artikelen die de ziekte, de oorzaken en het verloop beschrijven, ook artikelen over de misverstanden en vooroordelen over dementie.

2. Omgaan met dementie: de artikelen die ingaan op de rol en situatie van de partner en naaste omgeving, de thuisopvang van patiënten met dementie en de bespreekbaarheid van dementie.

3. Genezing en behandeling: de artikelen over de (on)mogelijkheden voor de genezing en behandeling van dementiepatiënten.

4. Gezondheidszorgvoorzieningen: de artikelen over de hulpverlening, opvang en begeleiding van dementiepatiënten, over alternatieven voor opname in een verpleeghuis, zoals aanleunwoningen, beschermde woonvormen en hofjes voor demente patiënten.

5. Dementie-onderzoek: artikelen waarin resultaten van onderzoek worden gepresenteerd, over toekomstig onderzoek, onderzoeksmethoden en testinstrumenten.

6. Activiteiten rond dementie: voornamelijk aankondigingen of verslagen van voorlichtingsdagen, gespreksgroepen, projecten, boeken en films.

7. Overig: met name ingezonden brieven en reacties van lezers.

De artikelen over vergeetachtigheid en het geheugen zijn onderverdeeld in vijf hoofdthema's (Cohen's kappa 0.94): 1. geheugentraining, 2. oorzaken van vergeetachtigheid, 3. geheugenonderzoek, 4. de verschillen tussen vergeetachtigheid en dementie en 5. divers.

Resultaten

In de onderzochte periode verschenen in totaal 446 artikelen over dementie. Dit aantal is inclusief dubbele artikelen, dat wil zeggen artikelen die qua kop, inhoud en vorm volkomen identiek zijn. Door het bestaan van dagbladcombinaties kan één artikel zijn opgenomen in verschillende regionale dagbladen. Het gaat in totaal om 293 verschillende artikelen over dementie. In het eerste jaar (maart 1987-maart 1988) bedroeg het gemiddeld aantal artikelen per maand 11. In het tweede jaar steeg dit aantal tot 25 en in het derde

Tabel 1. Artikelen over dementie, verdeeld naar hoofdthema en periode. (Articles on dementia, divided by main theme and period).*

	1987	1988	1989	1990
	n	n	n	n
Thema	111	213	268	293
1. Dementie algemeen	19	21	35	23
2. Omgaan met dementie	22	28	27	26
3. Genezing en behandeling	10	21	8	15
4. Gezondheidszorgvoorzieningen	24	58	88	88
5. Dementie-onderzoek	13	43	45	79
6. Berichtgeving activiteiten	23	40	54	44
7. Overig	0	2	11	18

* Exclusief dubbele artikelen

geheugenproblemen in Nederland. Inventarisatie van voorlichtingsactiviteiten. *Med Contact* 1993; 48: 143-4.

10. Vereniging De Nederlandse Dagbladers. Betaalde oplage met ruim 30.000 gestegen.
11. Verhey FRJ, Ponds RWHM, Jolles J, Commissaris CJAM, Damoiseaux V. Vergeetachtig? of Dement?. Bunnik; Alzheimer Stichting, 1992.

Correspondentie:

Dr. C. Commissaris, Rijksuniversiteit Limburg, Vakgroep Gezondheidsvoorlichting, Postbus 616, 6200 MD Maastricht.

Ontvangen oktober 1993; geaccepteerd april 1994

B Boekbespreking

J.J.F. Schroots (ed.), *Aging, health, and competence. The next generation of longitudinal research*. Amsterdam: Elsevier, 1993. 420 p., f 360.

De multidisciplinaire longitudinale studie is de koninklijke weg tot de wetenschap van de gerontologie. In maart 1991 organiseerde Hans Schroots in Amsterdam een internationaal symposium rond dit thema. De belangrijkste voordrachten zijn bewerkt en in deze bundel samengebracht. In grote lijnen gaat het boek over drie onderwerpen: bespiegelingen over de vraag wat veroudering is, besprekingen van enkele longitudinale projecten, en aanbevelingen voor longitudinaal onderzoek in de nabije toekomst.

Antwoorden op de vraag wat ouder worden is, variëren van de stelling dat het een non-probleem is (veroudering is een normaal groeiproces en hoeft als zodanig niet opnieuw ontdekt te worden; F.E. Yates, p. 62) tot de vaker verkondigde uitspraak dat we ondanks een massa gegevens nog niet veel begrijpen van verouderingsprocessen. Schroots hoopt de oplossing te vinden door veroudering te onderzoeken als een hypothetisch construct, ongeveer zoals psychologen het begrip intelligentie onderzoeken. De vraag, wat iemand oud maakt, zou volgens dit voorstel moeten worden aangepakt door tests en schalen te ontwikkelen die een groot aantal eigenschappen meten, biologisch, gedragsmatig en sociaal. Op deze wijze wordt sinds het begin van deze eeuw gewerkt aan de ontdekking van het construct 'intelligentie'. Nu zou de tijd rijp zijn om hetzelfde te proberen voor 'veroudering'. Analooq aan het intelligentie-quotiënt, zouden er individuele verouderingsquotiënten (Index-of-Aging Equivalents, p. 156) berekend kunnen worden. Hoewel Schroots niet naar de dissertatie van Dirken (1972) verwijst, lijkt zijn voorstel een revival van de zoektocht naar het concept 'functionele leeftijd', waarmee ik niet wil zeggen dat zo'n voortgezette of hernieuwde expeditie een zinloze onderneming is. Uit wetenschappelijk oogpunt is het zeker vruchtbaarder 'veroudering' als een te ontrafelen probleem te beschouwen dan als een gegeven, bijvoorbeeld door veroudering te reduceren tot het verstrijken van tijd of verschillen in leeftijd. Immers, leeftijd wordt in veel onderzoek nog steeds gehanteerd als een 'onafhankelijke variabele', hoewel leeftijd als zodanig geen gedragsveranderingen veroorzaakt. Leeftijd is in dat geval niet meer dan een surrogaat voor allerlei niet-geïdentificeerde variabelen die met de eventuele verschillen tussen mensen van verschillende leeftijd een

causaal verband hebben.

De lezer treft een tiental hoofdstukken aan die meer specifiek over longitudinale projecten gaan. Van de oudere projecten worden resultaten beschreven (Gothenburg, Bonn, Manchester, Seattle, Jyväskylä), van de nieuwere vooral de opzet en de resultaten van de eerste ronde, zoals in Lund bij 80-jarigen, Berlijn, en een gemeenschappelijk project van vijf Duitse universiteitssteden (Bonn, Heidelberg, Neurenberg, Leipzig en Rostock). Nederlandse studies, met uitzondering van de sterk medisch georiënteerde Zutphen Study, die deel uitmaakt van een 7-landen-project, komen in dit boek niet aan bod.¹

Een belangrijk doel van de conferentie destijds, en van dit boek, zijn de aanbevelingen voor een nieuwe ronde van longitudinaal onderzoek. De uitwisseling van gegevens verkregen uit diverse projecten in verschillende landen en culturen moet verbeteren, bijvoorbeeld door steekproeftrekking, methodieken, instrumenten, en tests te standaardiseren. Cross-cultureel onderzoek kan de grenzen tussen biologische, historische en omgevingsfactoren scherper in beeld brengen. In verband met de betekenis van historische determinanten is in Duitsland longitudinaal onderzoek in voorbereiding bij de generatie die voor de Tweede Wereldoorlog geboren is (1930-1932) en de generatie van 1950-1952 die het Wirtschaftswunder meemaakte (hoofdstuk 15). Het moderne longitudinale onderzoek kan gebruik maken van recente wiskundige en statistische ontwikkelingen op het gebied van data-analyse (zie de hoofdstukken 12 en 14). Verder zal in de komende projecten veel aandacht besteed worden aan genetische determinanten van stabiliteit en verandering gedurende de levensloop (hoofdstuk 10). Kemper en Binkhorst van de Vrije Universiteit (Amsterdam) en de Katholieke Universiteit (Nijmegen), vinden het hoog tijd voor een degelijk onderzoek naar de lange-termijneffecten van sport en lichaamsbeweging. Omdat iedere longitudinale studie vanwege complexiteit, omvang en duur een wereld op zichzelf is, ligt het niet direct voor de hand om zoveel vertegenwoordigers van diverse projecten in één boek bijeen te brengen. Dat Schroots en zijn medewerkers dit tot stand hebben gebracht, dwingt groot respect af. Wie wil weten waar in toekomst interessante longitudinale gegevens te verwachten zijn, zal dit boek als gids dan ook niet willen missen.

1. Deeg DJH. Experiences from longitudinal studies of aging. Nijmegen: Netherlands Institute of Gerontology, 1989.

H.F.A. Diesfeldt

dementiepatiënten. Het aantal artikelen in de landelijke dagbladen, de nieuwsbladen en huis-aan huis-bladen en de overige bladen over de overige onderwerpen is te laag om een goede vergelijking te kunnen maken met de voorgaande jaren.

Discussie

Uit het onderzoek blijkt dat in de periode maart 1990 tot maart 1991 de eerder gesignaleerde stijgende tendens van aandacht voor dementie in de dag- en weekbladpers zich heeft voortgezet. Opgemerkt moet echter worden dat een periode van één jaar te kort is om te kunnen spreken van een trend. De toegenomen aandacht betekent echter niet dat het lezerspubliek nu voldoende over dementie te weten kan komen, integendeel. Ondanks de verdere toename van artikelen over dementie, is de relatieve aandacht gering te noemen. Zo wordt door de landelijke dagbladen gemiddeld slechts één maal per twee maanden over dementie geschreven. Hetzelfde geldt voor de regionale dagbladen, met in de periode maart 1990-maart 1991 een gemiddeld aantal artikelen over dementie van 5.3 per dagblad. Het geringe aantal van 26 artikelen over de algemene aspecten van dementie in de 66 onderzochte regionale dagbladen betekent voor mensen die alleen een regionaal dagblad lezen, dat minder dan de helft van hen een artikel hierover heeft kunnen lezen en dat ruim de helft van deze groep helemaal niet is geïnformeerd over de ziekte, het verloop en de gevolgen van dementie. Dat is, om het zacht uit te drukken, bedroevend weinig voor een enorm maatschappelijk probleem waarover een grote behoefte aan informatie is.⁵

De aandacht voor het geheugen en normale vergeetachtigheid is, evenals in de jaren 1987-1990, uitermate gering. Deze bevinding is niet overeenkomstig de verwachting. Gemiddeld werden door alle persmedia tezamen twee artikelen per maand aan dit onderwerp besteed. De persmedia zijn dus niet de bron waaruit het publiek informatie kan putten over vergeetachtigheid. Aan dergelijke informatie is wel duidelijk behoefte. Dit blijkt o.a. uit de enorme belangstelling voor geheugentrainingen en -cursussen en uit de grote vraag naar de brochure van de Alzheimer Stichting 'Vergeetachtig? of Dement?'.¹¹

Voorlichting over dementie is belangrijk, omdat hierover veel onbegrip en verwarring heerst. Slechts door een beter begrip kan iets van de bestaande taboesfeer worden doorbroken. Het aantal artikelen dat in voorlichtende zin een bijdrage hieraan kan leveren, is echter niet toegenomen en in relatief opzicht zelfs gedaald in de periode 1990-1991. Juist deze artikelen hebben informatieve waarde waardoor het lezerspubliek meer te weten kan komen over wat dementie is en wat

dementie niet is. Zoals verwacht is het aantal publicaties over dementie-onderzoek sterk toegenomen.

Bij toekomstige voorlichting over dementie, met name via de persmedia, is het van belang dat de inhoud van de boodschap met behulp van een deskundige wordt opgesteld en meer in de vorm van wetenschapsvoorlichting wordt gepresenteerd.

Concluderend kan worden gesteld dat er meer aandacht dient te komen voor de algemene aspecten van dementie en tevens voor expliciete voorlichting over normale vergeetachtigheid en de verschillen met dementie. Door geheugenklachten uitsluitend te bespreken in het kader van dementie kunnen mensen vergeetachtigheid gaan zien als het eerste symptoom van dementie. De persmedia zouden kunnen bijdragen aan betere voorlichting, doch zij zijn zeker niet de enige bron van informatie. Een belangrijke garantie voor voorlichting in de komende tien jaren is gegeven toen 1 januari 1993 het wetenschappelijk kaderprogramma 'The Decade of the Brain' van start is gegaan. Eén van de drie aandachtspunten hierin betreft 'Voorlichting en educatie over hersengerelateerde problematiek'. Voorwaarden hierbij zijn, behalve een goede samenwerking tussen alle belanghebbenden, dat de voorlichting planmatig is⁷ en dat ruimschoots aandacht wordt besteed aan voorlichting over geheugenproblemen en normale vergeetachtigheid.

Literatuur

1. Commissaris CJAM, Verhey FRJ, Ponds RWHM, Kok GJ. Publieksvoorlichting over normale vergeetachtigheid en dementie: Belang en effecten. *Tijdschr Sociale Gezondheidsz* 1993; 71(1): 32-6.
2. Diesfeldt HFA. Dementie en veroudering. *Ned Tijdschr Psychol* 1987; 42: 21-35.
3. Verhey FRJ, Jolles J. Over de begrippen dementie en de ziekte van Alzheimer. *Tijdschr Gerontol Geriatr* 1988; 19: 89-96.
4. Dillmann RJM, Stam FC. De ziekte van Alzheimer: verscheidenheid zonder eenheid. *Tijdschr Gerontol Geriatr* 1992; 23: 41-7.
5. Commissaris CJAM. Voorlichting over geheugenproblemen en dementie. Dissertatie. Maastricht, 1993.
6. Mullen MD, Green LW, Persinger GS. Clinical trials of patient education for chronic conditions: A comparative meta-analysis of intervention types. *Preventive Medicine* 1985; 14: 753-781.
7. Damoiseaux V. Listen, lusten en lasten van massamediale voorlichting. De planning van publieksgerichte interventies. Assen/Maastricht: Van Gorcum, 1991.
8. Commissaris CJAM, Jolles J, Visser APH. Dementie en geheugen in de dag- en weekbladpers. Een analyse van kranteknipsels over de periode 1987-1990. *Tijdschr Gerontol Geriatr* 1991; 22: 21-7.
9. Commissaris CJAM, Jolles J, Kok GJ. Dementie en